

Podarjamo vam pesem

pesniški turnir
2021

Zbornik pesmi finalistov

Založba Pivec

PODARJAMO VAM PESEM:
Zbornik finalnih pesmi Pesniškega turnirja 2021

© za to izdajo: Založba Pivec

© za besedila: avtorji

Naklada: 100 izvodov

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

821.163.6-194"2021"

82:7.079(497.4Maribor)"2021"

PESNIŠKI turnir (2021 ; Maribor)

Podarjamo vam pesem : [zbornik pesmi finalistov] / Pesniški turnir 2021,
Maribor, 19. junij 2021 ; [uredil Nino Flisar]. - Maribor : Založba Pivec, 2021.

ISBN 978-961-7103-29-8

1. Flisar, Nino

COBISS.SI-ID 65696259

Podarjamo vam pesem

pesniški turnir
2021

Maribor, 19. junij 2021

KAZALO

Pesniški turnir 2001–2021 (uvodnik Zore A. Jurič)	5
Zmagovalna pesem Pesniškega turnirja 2020	
Zemljevid	7
<i>Tanja Božić, vitezinja poezije 2020</i>	
O finalnih pesmih Pesniškega turnirja 2021	11
<i>Strokovna žirija</i>	
Finalne pesmi Pesniškega turnirja 2021	
Zaprta v grozi norca	21
<i>Tibor Hrs Pandur</i>	
Brezimnost	23
<i>Aleš Jelenko</i>	
Prvo obhajilo	25
<i>Kristian Koželj</i>	
Razglednica	27
<i>Dušan Marolt</i>	
Čistka	29
<i>Maja Milošević Čustić</i>	
G/radim	30
<i>Natalija Milovanović</i>	
Simulacraceae	32
<i>Franci Novak</i>	
oblake lebdečih rek	34
<i>Milan Novak</i>	
Ars Poetica	36
<i>Andraž Polič</i>	
dihi z mano	38
<i>Katja Šušteršič</i>	
o padanju	40
<i>Zala Vidic</i>	
O lasišču	41
<i>Helena Zemljič</i>	

PESNIŠKI TURNIR 2001–2021

TE IŠČEM PO POKRÁJINAH JEZIKA,
razbarvanih platnicah prhljih knjig,
te iščem v vrisku, pesem,
v grozi krika,
v šumotu komaj slišnih trepetlik.
Te grabim in hlastam, zajemam v prazno,
in se zaman bojim sladkosti bega,
in skoraj že poniknjeno v blazno
me spečo najdeš ti – iz onstran vsega.

Erika Vouk

5

Dvajset let iščemo pesem – »tako, ki je v knjigah ni«, pesem, ki nas preseneti, očara in zbudi. Ki je nova in drugačna, pa vendar vpeta v tiste pred njo in tiste, ki še pridejo za njo. S ponosom in hvaležnostjo se oziram nazaj, na prehojeno dvajsetletno pot. Listam zbornike, berem poezijo, dobre pesmi so izbrane, dober boj dobojevan. Imena pesnic in pesnikov – mnoga uveljavljena pesniška imena so med njimi, nekatere smo odkrili še neznane – budijo spomine na srečanja, tudi na nekatera trajna prijateljstva. Saj ni šlo za tekmovanje, šlo je za to, da si podarimo pesem. Ker »neizrečena pesem je nasilje« za tiste, ki jih najde, da jo zapišejo, in za tiste, ki nam je podarjena, da jo slišimo, preberemo, morda za vedno shranimo v spominu.

Letošnji jubilejni Pesniški turnir je posvečen jubileju naše poetese Erike Vouk, vitezinje turnirja (2002), pesnice, ki živi v Mariboru in hkrati v pesniški pokrajini, ki je žareče obmorska, je pokrajina valovanja, ljubezni, spominov, bolečine in strasti. V obnebjju pokrajine, v kakršne zanese mnoge pesnice in pesnike – med zemljo in nebo, med eros in tanatos. (Zato navedki iz njene poezije.)

Imena tistih, ki so pridobili naziv viteza ali vitezinje poezije med pesniškimi imeni seveda posebej izstopajo. Ta del je povzet po tistem davnem, v zgodovinsko skrivnost odetem pesniškem turnirju iz

znamenitega romana Zlate Vokač *Marpurgi*. Od tod tudi vrtnica, simbol turnirja.

S hvaležnostjo se obračam na vse, ki so pomagali turnirju s svojim znanjem, z ljubeznijo in naklonjenostjo do pesniške govornice. V mislih imam vse tiste, ki so v žirijah odgovorno izbirali pesmi (še brez imen avtorjev), pisali utemeljitve, se pogumno izpostavili, ko so izbrali eno samo, kar je zmeraj nadvse težko.

Poezijo smo prinesli med ljudi v skoraj vse večje slovenske (in nekatere zamejske) kraje, v letih Evropskega pesniškega turnirja (2011–2013) tudi v tri evropska mesta. Povsod so nas prijazno gostili, povsod smo naleteli na dober odziv in večkrat privabili presenetljivo veliko obiskovalcev. To še posebej velja za Maribor, kjer vedno poteka zadnji, finalni pesniški večer in se podeljuje v mestu edina literarna nagrada, cenjena in zaželena v vsem slovenskem prostoru. Seveda imajo nekaj zaslug za dober obisk tudi odlični glasbeni gostje, ki so nas spremljali, kajti poezija se najlepše brati z glasbo. Pesniški turnir je od samega začetka del Dnevov knjige, ki jih organizira Mladinski kulturni center s koordinatrico, odlično pesnico, Petro Kolmančič. Hvala!

Da se je prireditev obdržala toliko časa, pa gre največja zahvala Založbi Pivec – tudi tej čestitke ob letošnji dopolnjeni polnoletnosti! Hvala direktorici, neumorni založnici Mileni Pivec in izvrstnemu koordinatorki, organizatorki in sovoditelju Ninu Flisarju! Podpirajo nas tudi Javna agencija za knjigo in darežljiv donator nagrade za zmagovalni pesmi – po izboru žirije in občinstva.

Na koncu se iz srca zahvaljujem predvsem – poeziji! Brez nje bi bilo moje življenje brez pomembne življenjske dimenzije. Z njo pa »vse višje do nevidnosti se vzpenja,/ razkošje zvokov, vonjev, barv se zoži v eno samo čisto radost zrenja«.

Danes, ko je okoli nas toliko hrupa, toliko grobosti, žaljivih besed in norosti, ko živimo čas, v katerem našega pesnika, viteza, uklenjenega peljejo na policijsko postajo, ker je na zborovanju bral stihe, danes je še posebej čas za poezijo!

Za tisto

NEKAJ med tišino in glasom,
krhko kot turške golobice,
nekaj med neskončnostjo in časom,
sili med raztrgane vrstice
ostrega, neznanega jezika,
da iz rež razparanega krika
prhne skozi zrak
nizek in težak
let brezkrile ptice.

Erika Vouk

Zora A. Jurič, avtorica projekta

VITEZI/VITEZINJE PESNIŠKEGA TURNIRJA

Franjo FRANČIČ (2001)

Erika VOUK (2002)

Cvetka NOVAK (2003)

Alenka JOVANOVSKI (2004)

Tomislav VREČAR (2005)

Zoran PEVEC (2006)

Stanka HRASTELJ (2007)

Veronika DINTINJANA (2008)

Lučka ZORKO (2009)

Franci NOVAK (2010)

Rok VAHTER (2011)

Tomaž ŠALAMUN (2012)

Lucija MLINARIČ (2013)

David BANDELJ (2014)

Željko PEROVIĆ (2015)

Dejan KOBAN (2016)

Glorjana VEBER (2017)

Nina DRAGIČEVIĆ (2018)

Denis ŠKOFIČ/Nina KREMŽAR (2019)

Tanja BOŽIĆ (2020)

Zemljevid

Brat odide zato, da bi nazaj prišla razglednica.
In pride in piše, da je na bolšjaku kupil
odpirač za vino in kuhinjski nož,
in meni je to dovolj.
Nato spet gre in nazaj prispe
opis manga za osem centov, izruvani zobje
in žalost v dolžini črva,
ki ga je potegnil iz nosu mrtve deklice,
tako da na koncu zmanjka prostora za podpis.
Potem odide še kam in mi pošilja
pozdrave iz krajev, kjer se nikoli nič ne zgodi,
kjer je na beton posutih nekaj drobtinic hiš,
zaradi česar je mesto le hrana za golobe.
Ko mi nima kaj pisati,
razglednica zaokroži med sopotnike,
da zapolnijo njegovo praznino.
Vseeno jo nalepim na steno,
kjer raste moj osebni zemljevid
(madagaskar severno od bolgarije
zahodno od martinika in grških otokov
in med vsako državo še nekaj hrvaške).
Države le prihajajo in nikoli ne izginjajo.
Ko ga predolgo ni, pomislim:
svet, ki je zgrajen po meri mojega brata,
nikakor ne more biti tako slab.

Ko se obrne na glavo,
me na drugi strani zmeraj čakajo
njegove besede.

Tanja Božić

OBRAZLOŽITEV IZBORA ZMAGOVALNE PESMI 2020

Tanja Božić: Zemljevid

Kartografski naslov opominja na geografijo, a pesem vsebuje mnogo več kot vprašanje o svobodi gibanja po različnih državnih teritorijih in o antropologiji potovanj. Na prvi pogled gre za sporočila od daleč, ki prihajajo z bratovimi razglednicami. Skozi njegova sporočila o kupljenih predmetih (odpirac za vino, kuhinjski nož) je videti občečloveške potrebe, ki veljajo povsod, pa tudi različna socialna ozadja (ceneno lokalno sadje) in včasih poraze v boju za preživetje (izruvani zobje, mrtva deklica), pri čemer se zdi,

da popotnika in prejemnice ne vpletejo v konfliktno odnose v drugih svetovih. Dobljene razglednice tako implicirajo pogled turista, opazovanja od daleč, s perspektive, ki kompleksno zemeljsko življenje, ko se ne dogaja nič pomembnega, pomanjša v »drobtinice hiš« in cela mesta v »hrano za golobe«. Temu sledi tudi ton, ki ga uporablja lirska govorka, kajti pesem prevevata neprisiljenost in sproščenost, zdi se, da je napisana brez naprežanja; a tudi za ton pesmi se zdi, da je le na videz nepretenciozen, v resnici pa pesniška strategija, ki bralca ali poslušalca vabi v razkrivanje nečesa, kar se skriva »spodaj«. O lirski govorki ne izvemo tako rekoč nič, le iz vedrega in na površini nekritičnega pripenjanja razglednic v zemljevid se pred nami razkriva podoba nezmožnosti in omejenosti in v nas vrtajo vprašanja, zakaj ne potuje tudi ona, morda spričo mladosti, prepovedi ... in ali je s tem res tako zelo sprijaznjena, kot je videti na površini. Vedri in nekritični ton se tako prav lahko spreminja v obrambni mehanizem. Svet skozi zbirko razglednic je velik, raznovrsten, ne tako slab (da se v njem ne bi moglo potovati) in tudi ko se obrne na glavo (v astronomskem ali političnem smislu), so na drugi strani tega zemljevida vedno prijazne bratove besede. Z govorjenjem o razdaljah, oddaljenosti in odsotnosti nam pesem tako hkrati spregovarja o bližini in povezanosti, pa vendar tudi o lastni nezmožnosti in o dvomu. Nenazadnje se nekje vmes – kot da mimogrede – pritihotapijo verzi o tem, da brat – kadar sam nima česa povedati – enostavno pošlje razglednico s podpisom drugih. Zato je tudi zaključne verze možno razumeti na dva zelo raznolika načina. Verzi, ki merijo na povsem konkretno situacijo razglednic, na hrbtni strani popisanih z besedami, so nemara namig, da nas bodo, ko bo svet obrnjen na glavo, zmeraj nekje blizu čakale Besede. Te besede so lahko nosilke polnosti ali pa tudi zgolj površinske besede. Ali pa – v različnih kontekstih – spreminjajo svojo naravo.

O FINALNIH PESMIH PESNIŠKEGA TURNIRJA 2021

Tibor Hrs Pandur: *Zaprta v grozi norca*

Pesem z izrazitim ritmičnim impulzom, ki vsebuje močan emocionalni naboj, z jezikovno transgresijo pogovornih oblik in vulgarnih izrazov in s poetiko grdega predstavlja prizore »groze in zla« našega časa. Njun nosilec in izvor je psihopat, ki nadzoruje, zapira, zlorablja in terorizira svoje najbližje, pa tudi širšo skupnost in naravo: njegova zajčja farma je kolektivna mučilnica pohabljenih in žalostnih bitij, ki ne bi preživela zunaj zapora/taborišča. V distopični podobi sveta je svobodno izmenjavo zamenjalo suženjstvo, ideje, eksperimenti, igre in demonstracije so prepovedani, literarna kultura ne obstaja, saj so knjige zgolj material ali dekor. Jaz skupaj z ogovorjeno ti temu nekako pobegne, preživeto grozo in zlo bo porabil za ustvarjanje alternativnih podob, četudi bodo videti tako nenavadne (ali idilične), kot je risba ptiča, ki se kopa v banji. S pretiravanjem, ki doseže rob fantastičnega, avtor jasno izreka vrednotenje nesvobodne resničnosti in tudi za bralca iznajde način, da jo ustvarjalno preseže. (INP)

Aleš Jelenko: *Brezimnost*

V letošnjem finalu beremo in poslušamo dve pesmi, ki imata »avtopoetsko« tematiko, a sta naravnani vsaka v svojo smer. Ena se od besed razpira h konkretnemu življenju, druga – Jelenkova – konkretno v marsičem spreminja v besede. Tematika besed najprej niti ni dobro razvidna, ravno nasprotno, prva polovica pesmi pesniški subjekt deklarativno postavlja v vloge in se zaganja zoper željo – direktive – drugih, kaj željijo »da si«, in česa »ne želijo, da si«. Priče smo torej zavračanju maškarade vlog, ki jo subjektu želijo naprtiti zunanji drugi in ki ji subjekt kot proti-temelj izbire postavlja lastno iniciativo. Namenoma sem uporabil izraz »iniciativo«, kajti v sklepnih verzih pesmi vendarle pridemo do preobrata, ki pesem (končno) poveže s citatom Jacquesa Derridaja, izraženim v motu, in ki lirskega govorca kot pesnika spremeni, bolje rečeno omeji na tinto in papir: oziroma na jezikovno eksistenco, prisotno (zgolj) v knjigi. Mogoče gre moje

tolmačenje predaleč ... pa vendarle. Zdi se, kot da bi na vprašanje, ali obstaja kaj takšnega, kot je subjektova avtonomija pri sprejemanju diskurza – to je vprašanje, ki si ga je Stuart Hall zastavljal ob interpretaciji poznega Foucaulta –, tukajšnji lirski govorec odgovarjal ambivalentno ali celo nikalno, vsekakor pa, da tukajšnji lirski subjekt v pesmi prikazuje avtorja, ki uprizarja svojo izničenje v vlogo (brez) imnosti. (MP)

Kristian Koželj: *Prvo obhajilo*

Kako ubesediti nostalgijo in staranje ter pri tem niti malo zdrsniti v patos in sentimentalnost? Tako! Pesem je vpogled v intimni monolog ženske, ki je v prvem snegu prišla (morda zadnjič, kot slutiti) na razgledno točko, priljubljeno mesto, kamor prihaja *iz navade* in od koder ima razgled na mesto in gorovje v daljavi. Njen pogled zajema sliko v treh planih. V prvem so kapelica in skulpture križanja, v drugem alpska pokrajina in v tretjem njeno življenje, staranje, otroštvo. Pogled na prizor križanja ni razčustvovan. Kristus in razbojnika so le *dedci*, enaki (v Kristusu ne vidi Boga, je le *srednji*), pod njimi so *ženske*. Ne žalostne, pač pa *žalobne*. Pogovarja se Kristusom – on nagovarja njo, jo tolaži. Vendar se sama ne poslavlja od življenja. Zdi se klena – blago, a polnokrvno izjavljane še. Kljub svojim dvainosemdesetim letom je v boljši »formi«, kot so kipci in narava. Namig *ne vem, če bom še videla padati sneg ponoči* ni slutnja bližine smrti, prej je opažanje, kako umira okolje. Kipci se krušijo, odpadajo jim deli telesa, januar je pretopel, zime brez snega. A nič ni zakoličeno, gotovo, in ne moremo z gotovostjo trditi, kaj sporoča, ko pravi, da njene kite in kosti *postajajo prožne in voljne*. (SH)

Dušan Marolt: *Razglednica*

V njej ne bomo zasledili besed, kot so kovid, korona, karantena, maske, varna razdalja in podobno, a vendar so prisotne. Pesem nam razgrinja trenutno vsesplošno občutje, ki nam je, žal, še kako znano. Govorec v *Razglednici* med vrsticami trpko spregovori, da je v teh časih beseda »razglednica« nemara cinični posmeh, kajti

zdi se, da so za nekaj let odpovedali vsakdanjost. Iz verzov veje krč, ki ga občutimo kot posledico tako imenovanega družbenega distanciranja. Že v prvi vrstici izpiše svoj J'accuse – prepoznava namreč strategijo razčlovečenja, in tudi v nadaljevanju pesmi namesto po mehkih in zvonkih besedah avtor raje poseže po trdih, grobih, oglatih izrazih in jih mestoma natrpa kot potnike na tokijske metroje (izvotljena samost nemoči; zaščitene slutnje polnih kozarcev patetike). Vse seveda z razlogom, kot pesniški postopek, s katerim odslikava neubesedljivo: hlastanje dušečega za zrakom, nujo »po počlovečenju«, komunikaciji, stikih, bližini. Imperativ normalnosti. Imperativ pisanja razglednic. (SH)

Maja Milošević Čustić: Čistka

14

Pesem *Čistka* je ena tistih, ki se »zgodijo« vsako leto ... ki ti ob prvem branju sicer padejo v oči, a svojo vrednost pridobivajo šele ob vsakem dodatnem branju ... vse do finalnega. Nedvomno: kar se mi je že ob prvem branju vtisnilo v spomin, sta bila občutek nelagodja in nedoločljivosti. Prvo je z naslednjimi branji izginjalo, druga je ostala. V zloščeni kuhinji s črnim kotom lahko prebiram simbol skrajno nedoločljive narave, ki mi kot bralcu zastavlja več vprašanj kot odgovorov. Kdo je mati, katere depresije se zatekajo v črni kot – je to mati lirske govorki ali govorka sama? Je depresijo mogoče razumeti konkretnije kot poporodno depresijo ali se nam – poporodna ali ne – kaže kot spremljajoči simbol čiščenja, to pa kot nekaj, kar je *locus communis*? Seveda je imaginarij poporodne čišče povezan z osnovno podobo očiščene kuhinje kot domačega kraja bivanja. In četudi morda ne vemo natančno, kakšen prostor simbolizirata kuhinja in čišča (v skrajni interpretaciji v povezavi z besedo domovina ju lahko berem celo kot kritiko nacionalizma in njegovega diskurza o domovini) – je jasno nekaj: v vsakem prostoru, če se ga še tako trudimo čistiti, ostane nekaj prašnega, ostane nekaj črnega. In tega – »tistega«, »onega«, nelagodnega – ni mogoče zakriti. (MP)

Natalija Milovanović: *G/radim*

Čeprav »slovenačka« baba v pesmi Natalije Milovanović mogoče ne ve za Bhabho, pa gotovo (nehote?) sooblikuje »tretji prostor« lirskega govorca, t. im. »nedomovinskost«, kot jo tudi imenuje slavni teoretik postkolonializma. V tem igrivem gegu se najduhoviteje izkristalizira tema, ki jo izjemno preišljeno gradi celotna pesem. Mogoče se tudi zaradi avtobiografskih prvin, ki jih zaslutimo za izpostavljenim fiktivnim subjektom, hibridni »prostor vmes« najprej zdi prostor prepletanja (in tekme) različnih etničnih oz. nacionalnih identifikacij. A takšno branje bi bilo hudo prepovršno. Hibridnost identifikacij, zgrajena z delom, jezikom in mislijo – in seveda tudi s čutenjem – je modus vivendi lirskega govorca kot celote, ki je zato obenem »radnik«, »gradnik« mislec in celo pesnik – (so)ustvarjalec jezika. Njegovi jezikovni zatipki (vejica-vrtnica, hiša duha-hiša jezika) seveda niso zatipki, ampak grajenje samo: je mukotržno postavljanje identitete, ki je zgrajena tudi z jezikom, ki se nikoli ne konča in ki – kar je najbolj paradoksalno – svojih zidov nikoli ne more dobiti, če pa bi jih, bi bili ti transparentni in prehodljivi. Skratka: gre za pesem, ki nas na provokativen način nagovarja k razmisleku o identifikacijah, tudi lastnih, in izziva, da je prioriteta lista možnih identifikacij v marsičem samo stvar (naključne?) izbire. (MP)

Franci Novak: *Simulacraceae*

Latinski termin v naslovu besedila označuje množinsko obliko imena za danes že močno razširjenje umetne rastline, ki krasijo sterilne javne in zasebne prostore. Avtor razpre aktualno temo razmejitve med naravnim in proizvedenim, med resnico in simulakrom, ki ju na videz ni več mogoče razlikovati. Očaranost in začudenje, da lahko barva in oblika tako pristno posnemata naravo in da umetno sobno drevesce ne potrebuje organskih pogojev za rast, se izteče v eksistenčno refleksijo – o neizbežni končnosti vseh živih bitij, ki se nadaljuje v vprašanje, po čem je prepoznavna živost človeka. Z videzom zapeljanemu opazovalcu se v hipu porodi misel, da je tudi sam »le nekaj, kar je prišlo izpod strojev za izdelavo pomnoženih oblik, iz

skrbno načrtovanih kalupov«. Na križišču obvladovanja in posnemanja narave ter postvarelosti, uniformiranosti, množenja enakih posameznikov sta zaznavni tako želja po večnem trajanju življenja kot zavest o dragocenosti enkratnega, gibljivega in krhkega bitja. (INP)

Milan Novak: *oblake lebdečih rek*

Izhodišče poetične refleksije je paradokсна izjava o uteži, ki se (sama) dviga, na prvi pogled »napaka« in »nepričakovano dejstvo«, ki nasprotuje vsakdanji izkušnji in fizikalnim zakonom. Vendar pesnik iznajde dokaze za možnost njene veljavnosti. Z vodno simbolično reke in oblakov, izhlapevanja in odlaganja najdrobnejših delcev je mogoče počasi in potrpežljivo v nebo dvigniti celo puščavo in jo na drugem mestu odložiti na zemljo. Simbolika sublimacije ter dinamika dviganja in spuščanja sta nato preneseni na človeštvo, najprej na preoblikovanje teles v dvigajoče se stebre in nato dolgo in daljne potovanje vsega, kar je v ljudeh ostalo živega, ter vnovično spuščanje življenja. Pesem tako ne pristaja na nepremakljivo težo fizičnih in psihičnih bremen ali do puščave izčrpanega sveta, temveč izraža verjetje v možnost prenovitve. (INP)

Andraž Polič: *Ars Poetica*

V pesmi se govorec postavi ob bok Horaciju, ki je pred debelima dvema tisočletjema v pesniški epistoli spregovoril o veččinah pisanja poezije in drame. Kot je antični mojster raje »pel« kot »predaval«, nam tudi avtor pričujoče *Ars poetice* spregovori skozi pesem. Razkrije nam intimni pogled na (lastni) pesniški akt in v čem je po njegovem videnju esenca pesnikovega razvoja. Proces prehodi več faz. Začetniška vehemenca, kjer se zdi, da pesem spremeni besede v zlato (med) in seže v sam onkraj (sanje), skozi prelom s tradicijo dozori v oblikovanje lastnega, svobodnega izraza. Sledi refleksija, prečiščenje in začetek *ab ovo* – sestop s trona samozadovoljnosti in prizemljitev na raven drugih, nemara nepesnikov, ki počnejo vsakdanje reči (kuhajo kavo, odnašajo smeti) in znajo biti človečni (hvaležni). Srce

in bitje poezije pa je, kot nakazuje sklepni del pesmi, v odnosu, v komunikaciji. Kri zakroži, ko golo govorjenje zamenja poslušanje in sočutni odziv. (SH)

Katja Šušteršič: *dih z mano*

Pesem izrazito hitre energije *dih z mano* bi Charles Olson brez vsakega dvoma oznanil za idealno utelešenje poezije kot »visoko-energijskega konstrukta«. »Olsonovska« kinetičnost pesniškega toka je eden glavnih, če ne celo glavni adut pesmi. Ali se je pesnica srečevala z Olsonom ali vsaj z Ginsbergom, seveda ne vem. Že naslov sam pa opominja, da si je kot točko reference vzela reperja Trkaja. Meni, ki sem pop in alter ignorant, je bila to doslej neznana referenca, zato sem moral takoj iti na youtube stvar slušno preveriti – in ni mi bilo žal, ne toliko zaradi Trkaja, ampak zato, ker se mi je potrdilo, da naslov pričujoče pesmi ni le površna aluzija. Zlasti zaradi rabe estetike grdega in tudi zaradi svoje kinetičnosti *dih z mano* deluje kot pas-tiš Trkajevega komada, je nekakšna transformacija energije v medij brez glasbe – in je hkrati komentar, morda celo antipod Trkaja, saj se giblje v sicer aktivistični, a nič več tako zelo aktivni napadalni drži zoper stanje sodobnega sveta. Kar zadeva tematiko, moram priznati, da se mi je kot nekemu, ki je v Italiji nekoliko od bliže spremljal prvi val pandemije, v prisotnem relativiziranju Covida najprej zdela sporna. A ob večkratnem branju sem vse bolj prepričan, da je Covid – kljub seveda zelo premišljeni referenci na »dihanje« – bolj izgovor, v resnici alegorizirajoča metafora za tisti svet izginjajočega »projekta moderne«, v katerem živimo že vsaj dve desetletji, pa smo se ga šele ob pričujoči pandemiji prvokrat zares zavedli, hkrati z in kljub paradoksalnosti naših odzivov na to »spoznanje«. (MP)

Zala Vidic: o padanju

Kdor je štel, je ugotovil, da se glagol padati pojavi dvajsetkrat. Kdor jo je prebral, je videl, da pri pesmi ne gre za poigravanje, za repeticijo glagola in njegove posrečene kontekstualizacije. Gre za drzno pesniško dejanje, ki se zaveda, da bo nepozorni bralec morda

zaradi oblike pesmi, zaradi na videz lahkotnega jezika, humorne note in ponavljajočega »padanja« zgrešil njeno moč in ostrino. Vendar ima pesem izrazite kvalitete. Začetno besedno preigravanje gre v krešendo – spregovori o sodobnem človeku, o njegovih razmerjih in obrne medaljo tako, da je vidna njena druga plat. Slike poškodovanih (ljubezenskih, družinskih) odnosov se nato razrastejo v raztrganine družbenega tkiva in pred bralcem se izriše plakat, transparent, ki ga lahko skupaj z govorko dvignemo v protest proti oblasti in trenutnim razmeram, kjer *maske na padejo, / vsaj ne tiste prave, tu spodaj pa se pada pod križi preživetja*. Sredinsko poravnavo razumem kot poudarjanje sile težnosti, ki pomaga padanju, pa tudi kot poudarjanje (in poziv k) pokončnosti. (SH)

Helena Zemljič: *O lasišču*

Pesem sočasno razvija dve pomenski liniji, ki govorita o istem, o »krhki strukturi« eksistence in oddaljevanju od prvotnih začetkov. Minevanje in staranje ponazarja redčenje lasišča, naraščajočo tesnobo pa izginjanje skupnosti, nihanje med bolečino in lagodjem, izpostavljenost tujim dotikom in iskanje trdnosti, kakršno naj bi imela ukoreninjena, večno zelena in mogočna drevesa. Čeprav najprej opazimo univerzalno heraklitsko sporočilo, so za konkretno pesem bistvene podrobnosti, tj. soočenje ženske z znamenji staranja, ki jih druge govornice v družbi odrivajo, ko zapovedujejo ohranjanje vitalnih moči. In se pri tem sklicujejo na mit o neminljivih zdravih, lepih in (re)produktivnih telesih. Tako vero brišejo izrazi žalosti na začetku in na koncu pesmi, saj govoreča ve, da je noben mladostni okras *ne more obdržati na mestu* in nič ne more ustaviti izgubljanja/odštevanja glede na začetek. Morda nas s tem spomni tudi na pogrez vere v napredek/razvoj brez omejitev. (INP)

Strokovna žirija: Stanka Hrastelj (SH)
Irena Novak Popov (INP)
Marcello Potocco (MP)

FINALNE PESMI
PESNIŠKEGA TURNIRJA 2021

Zaprta v grozi norca

Ki je mel zajce v neprodušnih
kletkah, jim uklenjal noge,
pa se pol čudil, zakaj ne hodijo
Gadn tip, mel mamó, s katero ni govoril,
in hčerko, s katero je spal
Mel hišo, ki jo je zgradil samo,
da je nas lahko nadzoroval
Naj bi bil to kemp svobodnega izmenjevanja,
pa so nas zaslužnjili v rovtah,
kjer so svobodne znanosti prepovedane,
te lovijo kot heretika, če uletiš
kot neobremenjen otrok z demonstracijami
in eksperimenti, da se moraš skrivat
pred njimi pod krili prostitutk
Zajčji faking Auschwitz je fural model
Shirani zajci, živi njihovi skeleti
so te prosli, da jih rešiš in bi jih,
ampak si vedu, da zunaj ne bi preživali, če bi jih
Tolkli so z otrplimi nogami, da bi lahko zahodli in jokali,
ta kreten pa ni štekal, kaj jočejo in zakaj ne hodijo
Knjige so samo za kipe, zlepljene za dekoracijo,
če jih odlepiš, pišejo pač črke, zgodbe mrtvih otrok:
»Svet sem, ki ga sanjam
Ko sanjam, sem
Svet, ki ga sanjam«
Če kdaj pobegnem, bom pisal lepše knjige
kot te lepljenke, ki jih uporabljajo
za tlakovanje makadama

Nekak pobegneva, ko imava končno mir
in sva se rešla in spet našla,
ti govorim o grozi, ki sem jo preživel
Srečen, ker vem,
da imam končno material za knjigo
Najprej morš svoj privatni holokavst
preživet, pol pa lahk črpaš iz groze in zla,
ki je svet človeka
»Groza in zlo sveta sta,
da ju preživiš, če ju lahko,
in potem, če lahko ...
če lahko sploh procesiraš ...«
Ko sem živel, da bi ju preživel,
nisem pisal, pišem ju zdaj,
da ju lahko pozabim
»Kaj pa zdaj?« vpraša Livija
Rišem ptiča, ki se kopa v bani
»Kaj pa boš?«
Nič, zdaj mam mir
Rišem ptiča, ki se kopa v bani
»Kaj pa boš za denar?«
Jaz sem ful bogat
(Mel sem 17.000 pesmi na računu
in nihče mi nič ni mogu)
»Boš kam odpotoval?«
Ja, narisal bom ptiča,
ki se kopa v bani

Tibor Hrs Pandur

Brezimnost

»Zunaj besedila ni ničesar.«
(Jacques Derrida, 1930–2004)

bodi kaktus grm bodi
bodi prikriti transseksualec bodi
vse kar drugi ne želijo da si
bodi to tisto bodi
tisto nepremično strašilo
na drugi strani ulice
ki tako zelo bode v oči
da človeka zmrazi
da ga zbode da
se ustavi in razpade da se
na novo sestavi in zlepi
v celoto
nikoli res nikoli
nisem želel postati nekaj
v kar bi me našemili drugi
sam vselej stopim
v sveže blato
vselej in vedno znova
da se naužijem nesnage
in jo razmrcvarim
pod svojimi podplati
pesnik se ne rodi
temveč postane in ostane

le če se osami in razda
če iz sebe iztisne tinto
se povalja po papirju
da ga je potem vsakič manj
da se po vsakem ritualu zoži
in nato
na koncu
pred velikim pokom
zloži
v knjigo

Prvo obhajilo

Tukaj bom sedla, na to klop
v prvem snegu,
tu, na vrhu tega kuclja,
kalvarija mu pravijo,
čisto ob kapelici,
ne toliko zaradi vzgiba vere,
bolj gre za stvar navade,
ampak predvsem je lep razgled
na mesto in naprej,
čez vse življenje, do Alp,
letos sem jih napolnila dvainosemdeset
in kakršni so časi,
ne vem, če bom še videla padati sneg ponoči.

Nekoliko naprej v mraku trije dedci,
izdolbenih oči in okrušenih nosov,
vsak lepo razpet na svojem križu
in spodaj nekaj žensk žalobnega videza
in brez dlani;
eden, srednji, gleda eno od njih
in mi reče:
»mami, vse bo v redu, mami, ne trpim,
mami, nihče več ne bo trpel.«
Ne še, dragi moj ... ne še.

Kakršni so časi, še zimski večeri niso,
kot se jih spominjam.
Kite in kosti niso, kot se jih spominjam,
prožne postajajo in voljne.

Horizont se krči,
toplo je, pretoplo za januar,
Alpe, da bi segla po njih z roko,
maj dvainpetdesetega, prvo obhajilo,
punčka sem, v beli obleki,
babičine tople oči, ki pravijo:
moj mali angel –
in ne vem, zares ne vem,
če bom še kdaj videla padati sneg.

Kristian Koželj

Razglednica

med strategijo razčlovečenja
življenje postaja abstrakcija
ki slabi domišljijo.
črke so izsanjale parole
dogodki se zgoščajo v sta(tis)tiki videoposnetkov
izginjajoča jutranja vznemirjenost
dozoreva v kvadraturi omejenosti.
izvotlena samost nemoči se ubija
zdi se da so za nekaj let odpovedali vsakdanjost
vsaj v notranjosti domov se odpirajo knjige
čeprav smo liki v dokumentarnem filmu
kjer je vsak čas preteklik
vizija prihodnosti pa nostalgичen koncept –
kdo se bo zdaj še zaljubljal
ko obrazi postajajo odveč
neštokrat prelistani albumi fotografij
so kot zaščitene slutnje polnih kozarcev patetike
ustavljeni urini kazalci čakajo namig
da se lahko zamenja baterije
še prah na rečeh je nemotena stalnica
sprijeta na opazkah kot prirojena vraslost
besedni zaklad postaja utrujen
in mi le pri odprtem oknu otipamo zrak.
brati moramo daljše pesmi
da bodo dnevi krajši –

morda bomo spoznali da nam ni treba nič posedovati
tako bo previdnost zgolj nekdanje umiranje po koščkih.
blizu izhoda smo.
vedno blizu.
mi pa bi daleč stran
da nas bo razum nekoč spet
sposoben sestaviti v prirojeno domislico
ki jo bomo
od tam
napisali na razglednico.

Čistka

Že več mesecev živim za zapornico.
Kuhinja se sveti,
ostane le en črn kot,
kamor se zatekajo mamine depresije.

Poskušala sem ga zakriti z vazo,
ni prave oblike,
zato sem jo razbila.

Porodna voda dere čez štedilnik.
Jebemtiš, čiščenja še ni konec.

Tu je torej moja domovina.
Sedi v kotu in čaka,
da jo bo kdo zakril.

Maja Milošević Čustić

G/radim

velike ideje imam
z njimi mešam
malto *meglo* malto
vzamem opeko namažem
postavim na zapuščino
podedovano brez muke
a še kako mučno

jemljem si svobodo
ki mi je nihče ni dal
ko stojim vrh hriba
nad oblaki nad *meglo*
mešam malto
velike ideje imam
gradim hišo duha
mislim jezika
na toliko krajih biva
da mu je treba končno
postaviti plot
razmejiti zamejiti
ne ni zamejec
a urad za slovence v za
mejstvu in po svetu
ga pozna

ob ograji priimka
sadam dišečo kulturo
trajnico vejice mislim vrtnice
da loči končnico od naziva
da se na bodice ujamejo

vsi uradniški zatipki
ob ograji gnojim zagovor
da se me jemlje brez soli

oprem se na bhabho
vsak sliši kar želi
oprem se na babo
svoju babu slovenku
ki reče to je lepo
a ne misli da je dovolj
mešaš meglo *malto* meglo
na svoji zemlji
gojim tvojosvojo kulturo
mar ni dovolj
ni

baba ni slišala za bhabho
ona živi v tretjem svetu
jaz v tretjem prostoru
vsaka v svojem
mehurčkuoklepniku
pogovori z njo
mečevanje jezikov

s telefonom grem na vrt
narežem šopek vrtnic
zdiyo se ji krasne
idem kući kažem
kulturo postavim v spalnico
si že doma ona meni
ne vidim kam kaže

Natalija Milovanović

Simulacraceae

Na obisku – v kotu stanovanja, v dnevni sobi
stoji visoka sobna rastlina, drevesce s smaragdno

zelenimi listi, s tankim, skrivenčnim deblom.
Nekaj se igra – ali preigrava – v drobni krošnji,

privid ptiča ali obet sonca.

A ko se dotaknem lista, pod blazinicami prstov začutim

dotik platna ali hrapavega papirja.

– *Je to drevesce umetno? Gostiteljica prikima* –

a svetloba lestenca še vedno poskakuje z lista na list
in prosojnosti in sence se še zmeraj razlivajo

v kaskadah po umetni rastlini. Tu ni več rasti, ne venenja,
a listi režejo prostor z zeleno ostrino,

z obiljem lesketov, kot da žarijo močnejše –
se tu veter in svetloba sprehajata

drugače? Je mogoče, da je to le nekakšno bitje,
ki ne raste, a se dviga v prostor? Je namera –

posnemati živo – že znamenje življenja?

A kakšen pogum – poskušati govoriti govorico

drevesa, biti živo v sobi te hiše, kjer ni vetra,
kjer ni prave prsti. Potem grem s prsti

čez negibne liste rastline,
ki ne trepetajo, kot da sem sam le nekaj,

kar je prišlo izpod strojev za izdelavo
pomnoženih oblik, iz skrbno načrtovanih kalupov,

z živimi poenotenimi barvami
za organe, z izsekanimi, lepo oblikovanimi

listi, trdno prišitimi na steblo,
z vanje vrezano kodo jezika, da jih lahko otipajo

roke drugih ljudi.

In zrem s čudenjem in osuplostjo skozi okno,

iz sobe, kjer ni vetra, kjer ni prave prsti,
in poskušam govoriti, ali kričati

iz tega, kar sem –
ko gledam veliko, v vetru dihajoče, poplesujoče

drevo, ki raste na vrtu:
njegove liste, ki se trgajo in padajo,

ki se drobijo in lomijo, ki se množijo
v zvrtničene kupe na tleh

in neustavljivo, divje
trkajo ob šipo.

Franci Novak

Utež ki se dviga
se zdi napaka
Nepričakovano dejstvo
potrpežljivo čaka
da ga sprejemem
kot reka ki teče
in v to nikogar ne prepričuje
Ne zliva se takoj vsa reka v oblake
to počne nevidno in potrpežljivo
Napaka
ki nosi **oblake lebdečih rek**
Morda se ji zahoče
počasi in potrpežljivo
zrno po zrno
v oblake dvigniti puščavo
in jo potem v suhem nalivu
spustiti v morje
ustvariti novo kopno
nov zaliv za ribe
Morda tako po kosih
v majhnih delih
v oblake dvigne ljudi
Čisto neopazno jim najprej pokvari frizure
izpuli las po las
potem možgani
začno se čudno vesti
in upadajo jim mišice
zluknjajo se kosti
stanjša se koža kri se zgosti

Vdihni so vse težji in daljši
ker je človek vse daljši
kot steber je ki
seže skoraj do oblakov
v trenutku ko se jih dotakne
se steber od spodaj preščipne
vse kar je živega v njem
se strne v oblak
potuje
lahko daleč lahko dolgo
Opazuje
nekje utripne prava barva
nekje reka vdihne visoko v megle
in takrat se kot protiutež
reki pesku svetlobi
življenje lahko spet spusti

Milan Novak

Ars Poetica

Začeti kot začetnik,
začebeliti besedo v medeno stanje,
cediti abecedo v panje in napeti lok v sanje.
Pozabiti rimo in svobodno leteti ... med zvezde v jasni noči.
Začeti znova: kot zenovski mojster s prazno glavo,
jecljati ponižno in slaviti življenje, eros, hotenje.
Skuhati kavo. Odnesti smeti. Hvala.
Začeti na ti: ti si skrivnost, beseda je most –
pisati pismo na drugo celino – nezacelino,
kot prošnjo za gesto, odgovor, odkritost ...
Prepoznati tišino, zamolčano rano
in izreči bolečino: to peti, peti in goreti.
Čas je zrel: živeti, živeti!

Andraž Polič

dihi z mano

množica na kolektivnem respiratorju
isti čoln, ista ladja, isti –
srbski film
projektor, nova normalnost
waking up to – science fiction
waking up to – wtf just happened
teve ekrani, spermasto zapacani
z zaroto medicine
s tujimi krstami in z domačimi, še praznimi,
ready steady *come to papi* sarkofagi
ekstremisti so novi crew
hočejo vse:
teve daljince, razsodnost, topove,
sci-fi skafandre
hočejo, da prosiš
za krpo
servilnega blaga
za cesarjevo oblačilce, za krhek
alibaba origami
hočejo, da jim izpod prtička pofafaš prazen revolver
hočejo, da ga imaš v ustih –
ko vate trkajo svoje apokaliptično povelje
dihi z mano, dihi z mano
dihi-dihi z mano
hočejo, da poštekaš, da so *nevarni* časi
in da nevarni časi terjajo
dress code rekvizite
hočejo te pod papirnatim nagobčnikom
na papirnatem povodcu

ustrežljivost je stajliš, servilnost je hot
množica v flash mobu nevidnega sovražnika
politika zlizana s pendrekom novega arta
politični pornič,
praznenje jajc na fluffer občinstvu
na kič hologramu alternativnega fakta
jebesh umetnike, klošarje, feministke pa pedre
jebi se laibach,
evo ti kunst
plastične metke iz placebo pištole
bang-bang
folku se trga, na artu vseh artov
maska na masko – kovid korona
dihi z mano, dihi z mano
dihi-dihi z mano

Katja Šušteršič

o padanju

marsikaj lahko pade marsikam
ideja na plodna tla
živo srebro pod ničlo
napad pa v vodo

pade lahko tudi marsikdo z marsikje
verjetno z Marsa
če ne ve
da je mogoče pasti v past
ali komu v pest
ali v oči
ali pa kar v naročje

kamor padajo našim bratom punce
ki padajo na finte
in v objeme
nazadnje pa po stopnicah
da padajo mame kar naprej v depresijo
očetom pa pade samo enkrat mrak čez obraz
ker oni niso s hruške padli
in potem padajo batine
jabolka pa nikoli zares daleč od drevesa
zato padajo bratje na kolena
pred oblastjo

ki vsake toliko pade tudi sama
razen tokrat ji to nikakor ne pade na pamet
ker je zaslužkarjem tam zgoraj očitno padla sekira v med
srce pa nam je ničkolikokrat padlo v hlače samo tu spodaj
kjer se pada pod križi preživetja

a četudi padajo kritike in obtožbe in očitki
padajo na gluha ušesa
saj maske ne padejo
vsaj ne tiste prave
samo kakšna zaščitna
da potem še mesece
nanjo pada, pada sneg

Zala Vidic

O lasišču

Najbolj žalostno je ko ne moreš
določiti odtenka lastnih las ker
ti izginjajo skozi odtoke in se
puščajo na tujih glavnih Včasih
se najdeš v kosilu med solato ali
palačinko da se vlečeš skozi
pogovore o umrlih sosedih njihovih
sorodnikih v kanadi in kdo bo
podedoval staro jablano Potem
ne najdeš začetka Se vlečeš
iz ene strani v drugo in je bolj
hrapavo in v drugo smer je bolj
tekoče in to ne pove veliko o
samem nastanku korenin
Tam si vedno bolj mastna
Kot bi si poskušala olajšati pot
med ostala drevesa ki so
trdna in mogočna in nikoli
ne izgubijo iglic Če se šteješ
te je vedno manj kot na začetku
Četudi so tvoji otroci kodrasti
in mehki kot pregneteno testo
Najbolj žalostno je ko se izgubljaš
med tujimi prsti Takrat začutiš svojo
krhko strukturo in včasih
te niti kita ne more obdržati
na mestu

zbirka

branje

Poezija

Ivo Stropnik: XXXL ljubezni
Krzysztof Siwczyk: Preveč videnja
Vesna Spreitzer: Razvezana tišina
Patricija Peršolja: Gospodinjski blues
Dragan Potočnik: Šahrah
Milojka Komprej: Dolina sem
Erika Vouk: Lasa pur dir
Klarisa Jovanović: Kimono, na otip
Borut Gombač: Prehod
Petra Kolmančič: P(l)ast za p(l)astjo
Bojan Sedmak: Zamahi med belo, rdeče
Patricija Peršolja: Šinjoina
Zoran Pevec: To ni Michel Foucault
Josip Osti: Majhna pesem
Danica Križanič Müller: Na predvečer spremembe
Josip Osti: Sence kresnic
Josip Osti: Atrij
Ivo Svetina: Otroka v jaguarju
Bina Štampe Žmavc: Vse-stvar-je
Petra Kolmančič: Tretja oseba dvojine
Erika Vouk: Ta dan - balade
Željko Perović: vzgibanka
Cvetka Bevc: In vendar sem
Zoran Pevec: Na objektivističnem stolu

Podarjamo vam pesem

pesniški turnir

2021

Avtorica projekta

Zora A. Jurič

Uredil

Nino Flisar

Strokovna žirija

Stanka Hrastelj

Irena Novak Popov

Marcello Potocco

Organizator

Založba Pivec

Pesniški turnir 2021 finančno podpira

**JAVNA
AGENCIJA ZA
KNJIGO RS**

Oblikovanje logotipa

Tovarna vizij

**Mnogi pesniki iz Marpurga danes potujejo na pesniške turnirje
in si je že marsikdo med njimi prislužil zlato rožo,
to je prvo nagrado v imenitnih tujih mestih.**

Zlata Vokač Medic, Marpurgi